

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 14.10.2009
COM(2009) 534 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Kosova* – Eiropas perspektīvas īstenošana

* Saskaņā ar ANODPR 1244/1999.

1. ŠĀ PAZIŅOJUMA MĒRĶIS

Komisija 2008. gada Paplašināšanās stratēģijā paziņoja par savu nodomu iesniegt iespējamības pētījumu par Kosovu¹. Padome 2008. gada decembrī atzinīgi novērtēja Komisijas priekšlikumu iesniegt pētījumu, kurā izpētīti līdzekļi Kosovas politiskās un sociālekonomiskās attīstības veicināšanai. Tā uzsvēra ES gatavību veicināt ekonomisko un politisko attīstību Kosovā, nosakot skaidru Eiropas perspektīvu atbilstoši šā reģiona Eiropas perspektīvai.

Komisija 2005. gada aprīlī publicēja paziņojumu par Kosovu². Komisija ir regulāri informējusi ES dalībvalstis par notikumiem Kosovā. Šā paziņojuma mērķis ir novērtēt kopš tā laika notikušo, identificēt problēmas Kosovas ceļā uz Eiropu, apstiprināt pasākumus, kas tai jāveic šo problēmu risināšanā, un ierosināt Kopienas instrumentus, lai palīdzētu Kosovai veicināt savu politisko un sociālekonomisko attīstību. Tā kā Kosovai un pārējām Rietumbalkānu valstīm ir kopīga Eiropas perspektīva, reģionālais konteksts ir īpaši nozīmīgs. Kosovai ir jāspēj pielāgoties notikumiem reģionā, lai veicinātu ekonomisko izaugsmi un politisko stabilitāti. Tas ir gan Kosovas, gan Rietumbalkānu, gan Eiropas Savienības interesēs.

Kosova 2008. gada 17. februārī pasludināja neatkarību. Šobrīd Kosovas neatkarību ir atzinušas 62 valstis. Kosova arī pieņēma konstitūciju, kuras pamatā ir Vispārējais priekšlikums par Kosovas statusa neregulējumu. Starptautiskais civilais pārstāvis uzrauga šā priekšlikuma īstenošanu³.

Apvienoto Nāciju Organizācijas misija Kosovā ir pārstrukturēta; Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcija 1244/99 joprojām ir spēkā. ANO pagaidu pārvaldes Kosovā (*UNMIK*) funkcijās ietilpst novērošana un ziņošana, Kosovas ārējās pārstāvības un Prištinas–Belgradas dialoga veicināšana, kā arī darbības saistībā ar praktiskiem jautājumiem, kas attiecas uz tiem apgabaliem Kosovā, kur vairākumā ir serbi⁴.

Pēc ANO Ģenerālās asamblejas lūguma Starptautiskā Tiesa sagatavo konsultatīvu atzinumu par to, vai Kosovas neatkarības pasludināšana ir saskaņā ar starptautiskajām tiesību normām. Tiesas atzinumu paredzēts saņemt 2010. gadā.

2. ES APŅEMŠANĀS ATBALSTĪT KOSOVU

ES dalībvalstis pieņem lēmumu par savām attiecībām ar Kosovu saskaņā ar valsts praksi un starptautiskajām tiesību normām. 22 ES dalībvalstis ir atzinušas Kosovas neatkarību. Tas, ka trūkst kopīgas nostājas par Kosovas statusu, neliedz ES būtiski iesaistīties Kosovā.

ES ir iecēlusi ES īpašo pārstāvi⁵, lai konsultētu un atbalstītu Kosovas politisko procesu, un nodrošinātu ES rīcības konsekvenci. ES ir arī nosūtījusi savu šobrīd lielāko civilo EDAP

¹ Saskaņā ar ANODPR 1244/1999.

² *Eiropas nākotnes perspektīva Kosovai* – COM(2005) 156, 20.4.2005.

³ SCP ziņo Starptautiskajai koordinācijas grupai Kosovas jautājumos.

⁴ ANO Ģenerālsēkretāra 2008. gada 12. jūnija ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas pagaidu pārvaldi Kosovā (*UNMIK*), lai informētu Drošības padomes locekļus.

⁵ Padomes Vienotā rīcība 2008/123/KĀDP, 2008. gada 4. februāris.

misiju uz Kosovu⁶. *EULEX* uzrauga, sniedz padomus un konsultē Kosovu tiesiskuma jautājumos, it īpaši policijas, tiesu un muitas jomās, un saglabā dažus izpildpienākumus.

Kosova piedalās ES Rietumbalkānu Stabilizācijas un asociācijas procesā. 2007. gada martā tika izveidotas SAP uzraudzības mehānisma struktūras. Tās nodrošina regulāru dialogu par inovācijām, iekšējo tirgu, labu pārvaldību, lauksaimniecību, ekonomiku un infrastruktūru. Eiropas partnerībā 2008. gada 18. februārī ES ir izvirzījusi Kosovai reformu prioritātes⁷.

Komisija 2008. gada jūlijā organizēja līdzekļu devēju konferenci Kosovai, kā rezultātā tika garantēti 1,2 miljardi euro, tostarp vairāk nekā 500 miljoni euro no Kopienas budžeta. ES un tās dalībvalstis garantēja gandrīz 800 miljonus euro. Kosova turpina gūt labumu no EK finanšu palīdzības saskaņā ar Pirmspievienošanās atbalsta instrumentu, *CARDS*⁸, Stabilitātes instrumentu un citām iniciatīvām. Tā joprojām ir tiesīga saņemt makrofinanšu palīdzību.

3. KOSOVAS PROGRESS CEĻĀ UZ EIROPU

Savā 2005. gada paziņojumā "Eiropas nākotnes perspektīva Kosovai" Komisija galveno uzmanību pievērta Kosovas attīstības ekonomiskajiem aspektiem, institūciju veidošanai un reģionālajam kontekstam. Kosova kopš 2005. gada šajās jomās ir panākusi zināmu progresu, bet būtiskas problēmas joprojām pastāv.

Komisijas progresa ziņojumos, kas publicēti kopš 2006. gada, apstiprināts, ka Kosova ir panākusi progresu, tuvinoties Eiropas standartiem. Vidēja termiņa izdevumu pamatprogrammas iesniegšana 2008. un 2009. gadā iezīmēja progresu ceļā uz ilgtspējīgu *fiskālo programmu Kosovai*. Kosova 2009. gada jūnijā kļuva par Starptautiskā Valūtas fonda un Pasaules bankas locekli. Attīstības un Eiropas integrācijas koordinācijas aģentūras izveidošana 2008. gadā ir būtisks solis, lai uzlabotu Kosovas līdzekļu devēju koordināciju un Kosovas tuvināšanās centienus Eiropai. Kosova ir bijusi iesaistīta darbā ar Stabilitātes pakta un tā pāreju uz Reģionālo sadarbības padomi. Tā piedalās vairākās reģionālās sadarbības iniciatīvās⁹.

Tomēr tās tuvināšanās procesā ES Kosovai ir jānodrošina, ka tiesību aktu pieņemšanu papildina atbilstīga īstenošana un izpilde. Kosovas ekonomikā pastāv liels neoficiālais sektors, un tās ekonomiskā pārvaldība, normatīvais regulējums un uzņēmējdarbības vide joprojām ir problēmu jomas. Tās uzņēmumiem trūkst eksporta kapacitātes. Kosovai ir jāuzlabo savas sociālās aizsardzības sistēmas nodrošinājums un efektivitāte, kā arī jāizmanto stratēģiskāka pieeja nodarbinātībai. Kosovas valsts pārvalde joprojām ir vāja. Kosovas līdzdalība reģionālajos forumos ir kļuvusi arvien sarežģītāka. Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgums nav spējis novērst Kosovas eksporta uz Serbiju un tranzīta tirdzniecības uz Bosniju un Hercegovinu blokādi.

⁶ Padomes Vienotā rīcība 2008/124/KĀDP, 2008. gada 4. februāris.

⁷ Padomes Lēmums 2008/213/EK.

⁸ Kopienas palīdzība rekonstrukcijai, attīstībai un stabilizācijai.

⁹ Kosova ir Enerģijas kopienas līguma (*ETC*), Nolīguma par Eiropas kopējo gaisa telpu (*ECAA*), Dienvidaustrumu Eiropas Transporta novērošanas centra (*SEETO*), Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīguma (*CEFTA*) un ES Mazo uzņēmumu hartas dalībniece. Kosova ir iesaistījies Dienvidaustrumu Eiropas platjoslas iniciatīvā (*bSEE*), Dienvidaustrumu Eiropas elektronikas iniciatīvā (*eSEE*), Reģionālā valsts pārvaldes skolā (*ReSPA*), Dienvidaustrumu Eiropas sadarbības iniciatīvā (*SECI*), divās reģionālās vides iniciatīvās (*RENA* un *ECENA*) un "Investment Compact" iniciatīvā. Šis saraksts nav pilnīgs.

4. KOSOVAS ES PERSPEKTĪVAS ĪSTENOŠANA

ES ir vairākkārt apliecinājusi, ka Kosovai un reģionam ir kopīga Eiropas perspektīva. Eiropadome 2007. gada decembrī apstiprināja, ka ES būs gatava veicināt Kosovas ekonomisko un politisko attīstību, nosakot skaidru Eiropas perspektīvu saskaņā ar reģiona Eiropas perspektīvu. Padome 2008. gada februārī apstiprināja apņemšanos pilnībā un efektīvi atbalstīt Rietumbalkānu Eiropas perspektīvu, kā arī lūdza Komisijai izmantot Kopienas instrumentus, lai veicinātu ekonomisko un politisko attīstību, un ierosināt plašākam reģionam paredzētus konkrētus pasākumus, lai virzītos uz minēto mērķi. ES 2008. gada decembrī atkal uzsvēra savu vēlmi veicināt ekonomisko un politisko attīstību Kosovā, nosakot skaidru Eiropas perspektīvu saskaņā ar reģiona Eiropas perspektīvu.

Eiropas integrācijas jomā reģionā ir panākts vērā ņemams progress. Visas valstis ir vienojušās par stabilizācijas un asociācijas nolīgumiem ar ES. Horvātijai un Bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai ir kandidātvalstu statuss. Pēc Padomes lūguma Komisija sagatavo atzinumu par dalības pieteikumu, kas saņemts no Melnkalnes. Padome ir saņēmusi dalības pieteikumu no Albānijas. Kosovai ir jāspēj pielāgoties šiem notikumiem reģiona politiskās stabilitātes un ekonomiskā progresa interesēs.

Savā 2008. gada marta paziņojumā "Rietumbalkāni. Eiropas perspektīvas stiprināšana"¹⁰ Komisija noteica Kopienas instrumentus demokrātisko reformu, ekonomiskā progresa un labu kaimiņattiecību veicināšanai. Kosova saskaras ar virkni svarīgu problēmu, kuras varētu palīdzēt atrisināt ar Kopienas instrumentiem. Ieguvumi, ko Kosova var gūt no šiem instrumentiem, ir atkarīgi no tās progresa reformu jomā. Kosovai ir jākonsolidē darba kārtība Eiropas jautājumos, jānodrošina pastāvīga sociālekonomiskā attīstība, jāstiprina nozaru tuvināšana un konstruktīvi jāiesaistās reģionālajā sadarbībā. ES var Kosovai šajos centienos palīdzēt.

Komisija atzinīgi novērtē to, ka, neskatoties uz ES dalībvalstu atšķirīgajām nostājām par Kosovas statusu, dažādības pieeja attiecībā uz atzīšanu, bet vienotība attiecībā uz iesaistīšanos nodrošina konstruktīvu pamatu progresam. Atbilstoši Padomes secinājumiem ES var vienoties par pasākumiem, lai atbalstītu Kosovas politisko un ekonomisko attīstību, neskarot ES dalībvalstu nostāju par statusu.

5. KOSOVAS EIROPAS DARBA KĀRTĪBAS KONSOLIDĒŠANA

Kosova ir vairākkārt apliecinājusi savu apņemšanos panākt progresu savā Eiropas darba kārtībā. Tuvināšanās ES turpinās būt reformu virzītājspēks Kosovā. Kosova 2008. gada aprīlī pieņēma Eiropas integrācijas plānu. 2009. gada augustā Kosova atjaunināja savu Eiropas partnerības rīcības plānu.

Kosovas 2009. gada progresa ziņojuma secinājumos apstiprināts, ka Kosova saskaras ar būtiskām problēmām. Kosovai ir jāgūst turpmāks progress tiesiskuma ieviešanā un konsolidēšanā un jāuzlabo tās tiesu sistēmas darbība un neatkarība. Tai ir jāizveido pieredze cīņā pret korupciju, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un organizēto noziedzību, uzrādot konkrētus rezultātus. Kosovai ir arī jāpastiprina savas valsts pārvaldes kapacitāte, neatkarība un profesionalitāte un jāuzlabo uzņēmējdarbības vide, tostarp regulējums, uzraudzība un uzņēmumu vadība. Kosovai ir jānodrošina pilnīga pārredzamība attiecībā uz augstāko

¹⁰ Rietumbalkāni. Eiropas perspektīvas stiprināšana – COM(2008) 127 galīgā redakcija, 5.3.2008.

amatpersonu iecelšanu amatā un jāgādā par to, lai publiskais iepirkums atbilstu neatkarības, objektivitātes un pārredzamības kritērijiem. Kosovai ir jāizveido ilgtspējīga makroekonomikas un fiskālā politika.

Kosovai ir jānodrošina, ka vietējās vēlēšanas, kas paredzētas 2009. gada novembrī, notiek godīgi un pārredzami. Decentralizācijas procesā ir pilnībā jāiesaista minoritāšu kopienas. Kosovai ir jāuzlabo serbu un citu minoritāšu aizsardzība un jāuzlabo kopienu savstarpējais dialogs un samierināšanās process. Jāstiprina sociālā kohēzija. Kosovai ir jāizveido prasmīga un efektīva valsts pārvalde. Izstrādājot tiesību aktus, Kosovai pilnībā un savlaicīgi ir jāizmanto tās rīcībā esošā starptautiskā pieredze. Prioritātei jābūt nodrošināt pieņemto tiesību aktu pareizu īstenošanu, tostarp atbilstoša personāla un aprīkojuma piešķiršanu. Ir būtiski, ka Kosova izmanto konstruktīvu un pragmatisku pieeju reģionālajai sadarbībai.

Komisija ierosina izmantot pirmspievienšanās atbalsta instrumenta līdzekļus, lai atbalstītu tiesiskumu, valsts pārvaldes reformu un centienus uzlabot Kosovas uzņēmējdarbības vidi, it īpaši izmantojot mērķsadarbību. Tiks apsvērts arī atbalsts infrastruktūrai.

6. KOSOVAS PILSOŅU TUVINĀŠANA ES

Vairākas valstis reģionā ir guvušas būtisku progresu pārvietošanās brīvības jomā. Apmainā pret nolīgumiem par atpakaļuzņemšanu, tās ir varējušas izmantot vīzu režīma atvieglojumu nolīgumus ar ES. Vīzu liberalizācijas plāni ir snieguši izšķirošas norādes par tādiem jautājumiem kā dokumentu drošība, cīņa pret organizēto noziedzību, migrācija un robežu drošība. Progress ir ticis uzraudzīts un novērtēts, izmantojot dialogu augstāko amatpersonu līmenī. Bezvīzu ceļošanas izredzes šīm valstīm ir bijis spēcīgs stimuls reformu veikšanai. Rezultātā Komisija ir ierosinājusi grozījumus attiecīgajā Padomes regulā¹¹, lai Bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas, Melnkalnes un Serbijas pilsoņi varētu ceļot bez vīzām uz ES no 2010. gada janvāra. Albānijas un Bosnijas un Hercegovinas pilsoņi arī varētu izmantot šo priekšrocību, tiklīdz šīs valstis būs izpildījušas atlikušās prasības.

Kosova sāka izdot savas pasas 2008. gada jūlijā. Ir atvieglots process, lai Kosovas pilsoņi individuāli varētu pieprasīt vīzu. Vairums ES dalībvalstu izmanto elastību, ko piedāvā ES tiesību akti, lai vienkāršotu īstermiņa uzturēšanās vīzu izsniegšanu individuāliem Kosovas iedzīvotājiem.

Kosovas pilsoņiem ir vēl vairāk jāizmanto priekšrocības, ko sniedz tuvināšanās ES, tostarp iespēja ceļot uz ES bez vīzām. Tas ir iespējams tikai tad, ja Kosova var nodrošināt, ka tiek īstenotas attiecīgās reformas un ievēroti noteikumi un procedūras, lai samazinātu saistītos drošības riskus ES dalībvalstīm. Sākumpunkts šīm reformām ir pareizi funkcionējoša atpakaļuzņemšanas kārtība. Kosovai ir jāpielāgo tās tiesību akti, jāpastiprina tās administratīvā kapacitāte, lai apstrādātu atpakaļuzņemšanas prasības un īstenotu efektīvu reintegrācijas stratēģiju. Tai ir arī jāuzlabo savu robežu drošība un jānodrošina civilreģistru un dokumentu izsniegšanas pārvaldība.

Komisija ierosina turpināt izmantot strukturētu pieeju, lai Kosovas pilsoņus tuvinātu ES, izmantojot vīzu dialogu, ņemot vērā iespējamo vīzu režīma atvieglošanu, kad būs veiktas vajadzīgās reformas. Pamatojoties uz rūpīgu novērtējumu, Komisija ierosina visaptverošas stratēģijas projektu, lai virzītu Kosovas centienus ES prasību izpildē attiecībā uz vīzu režīma

¹¹ Padomes Regula (EK) Nr. 539/2001.

atvieglošanu. Šajā stratēģijā tiks noteikti kritēriji, lai izmērītu Kosovas progresu vīzu dialoga kontekstā, un tie tiks iesniegti Padomei informācijas nolūkā.

Komisija, pamatojoties uz dalībvalstu un Komisijas ekspertu novērtēšanas apmeklējumiem, regulāri novērtēs Kosovas progresu stratēģijas īstenošanā. Komisija atbalstīs Kosovu stratēģijas īstenošanā ar tehnisko un finanšu palīdzību. Turklāt plašākā tiesiskuma kontekstā, izdarot secinājumu saistībā ar *EULEX* darbībām, Komisija izskatīs iespēju iesaistīt Kosovu tiesu iestāžu sadarbības iniciatīvās reģionālā līmenī. Kārtība, lai Kosova varētu sadarboties un tikt iesaistīta Eiropola, *Eurojust* un *Frontex* darbā, ir jāizskata sīkāk, tostarp, iespējams, iesaistot *EULEX*¹².

7. KOSOVAS SOCIĀLEKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS UZTURĒŠANA

Kosovas sociālā un politiskā stabilitāte ir atkarīga no ilgstošas ekonomiskās attīstības un nostiprinātas sociālās kohēzijas. Tā kā Kosovas integrācija pasaules tirgos ir ierobežota, tad pasaules ekonomiskā krīze to ir skārusi relatīvi maz. Tomēr paredzams, ka ārvalstu tiešo ieguldījumu un pārvedumu plūsma uz Kosovu samazināsies. Paredzams, ka valsts ieguldījumu līmenis kritīsies, jo valdības ienākumi arvien vairāk būs pakļauti spiedienam. Tiek prognozēts, ka Kosovas budžeta deficīts 2009. gadā palielināsies līdz 7 % no IKP.

Kosova saskaras ar nopietnām ekonomikas problēmām. Saskaņā ar Starptautisko Valūtas fondu Kosovas IKP *per capita* ir 1 726 euro, kas ir 6,9 % no ES-27 vidējā. Kosovai vēl arvien ir vērā ņemams deficīts preču un pakalpojumu tirdzniecībā. Kosovas kopējais tirdzniecības deficīts 2009. gadā tiek lēsts 43 % apmērā no IKP. Augsts ārējo neatbilstību līmenis liecina par mazattīstītu pašmāju ražošanas kapacitāti un norāda uz būtiskām vājajām vietām.

Papildus ilgtspējīgas makroekonomikas politikas īstenošanai Kosovai ir jārisina ar piedāvājumu saistītie ierobežojumi, piemēram, infrastruktūras trūkumi, energoapgādes problēmas, augstas kapitāla izmaksas un zems iemaņu līmenis. Kosovai ir būtiski uzlabot savas ekonomikas konkurētspēju, palielināt ražīgumu un nostiprināt savu eksporta sektoru.

7.1. Tirdzniecība

Tirdzniecība un tirdzniecības spējas ir būtiski svarīgas, lai piesaistītu ieguldījumus, veicinātu izaugsmi un nodrošinātu sociālekonomisko attīstību. ES ir Kosovas galvenā tirdzniecības partnere. Kosovai saskaņā ar EK autonomajiem tirdzniecības pasākumiem ir piešķirtas EK tirdzniecības preferences¹³. Tomēr šo preferenču darbības termiņš beigsies 2010. gada beigās. Kosova patlaban nav pieejamas Stabilizācijas un asociācijas nolīguma (SAN) vai Pagaidu nolīguma (PN) priekšrocības. Tā kā pārējās Rietumbalkānu valstīs pakāpeniski stājas spēkā attiecīgie SAN/PN¹⁴ un pašreizējā preferenču režīma darbības termiņš beidzas, tad Kosovas tirdzniecības pozīcija pasliktināsies gan absolūtā, gan relatīvā izteiksmē. Turklāt Kosova nevar izmantot diagonālo izcelsmes kumulāciju starp ES un vairumu Stabilizācijas un

¹² Eiropols: 42. pants Eiropola konvencijā un Padomes 1998. gada 3. novembra akts; *Eurojust*: 26.a pants Lēmumā 2002/187/EK ar grozījumiem; *Frontex*: 14. pants Padomes Regulā (EK) Nr. 2007/2004, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 863/2007:

¹³ Padomes Regula (EK) Nr. 2007/2000, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Komisijas 2008. gada 7. maija Regulu (EK) Nr. 407/2008.

¹⁴ Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika (SAN – 2004. gada aprīlis), Melnkalne (PN – 2008. gada janvāris), Bosnija un Hercegovina (PN – 2008. gada jūlijs) un Albānija (SAN – 2009. gada aprīlis). SAN ar Serbiju tika parakstīts 2008. gada aprīlī.

asociācijas pakta valstīm, kas ierobežo reģionālās tirdzniecības komplementaritāšu attīstību. Tas arī samazina Kosovas pievilcību ārvalstu ieguldītāju acīs un ierobežo Kosovas ražotāju spēju eksportēt uz ES.

Lai Kosova varētu turpināt izmantot pašreizējo preferenciālo režīmu, šis režīms būtu jāpagarina. Tomēr pagarinājuma derīguma termiņš būtu tikai īslaicīgs. ES un Kosovas tirdzniecības attiecības, kuru pamatā ir tikai atsevišķas tirdzniecības preferences, nesniedz būtisku perspektīvu Kosovas ilgtermiņa ekonomiskās attīstības ilgtspējai. Šādu perspektīvu var nodrošināt tikai ar tirdzniecības nolīgumu starp Eiropas Kopienu un Kosovu.

Tirdzniecības nolīgums gan Kosovai, gan ES piedāvā būtiskas priekšrocības. Nolīgums nodrošina tiesisko struktūru, ieguldītājiem piedāvājot stabilitāti un paredzamību. Arī tā darbības joma ir plašāka, garantējot piekļuvi tirgum paralēli progresam intelektuālā īpašuma tiesību, konkurences, standartu ievērošanas un administratīvās sadarbības jomā. Izredzes noslēgt nolīgumu būs svarīgs stimuls Kosovai, lai sekmētu reformas visās tajās jomās, kas ietekmē iekšējo tirgu, tostarp administratīvās kapacitātes jomā. Tāpat nolīgumā būs prasīts, lai Kosova īsteno efektīvu tirdzniecības politiku un pārvalda savas robežas. Visbeidzot, nolīgums ir priekšnoteikums Kosovas dalībai diagonālajā izcelsmes kumulācijā starp ES un stabilizācijas un asociācijas procesa valstīm.

Kosova vēl nav gatava apspriest un īstenot tirdzniecības nolīgumu. Piemēram, ir jāpagatavo administratīvā kapacitāte, lai nodrošinātu efektīvu pretmonopola politikas īstenošanu, un valsts atbalsta regulējums. Attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesībām galvenie tiesību aktu elementi rūpnieciskā īpašuma tiesību jomā ir ieviesti, bet Kosovai joprojām ir jāizveido pamata administratīvā kapacitāte, lai nodrošinātu šo tiesību aktu ievērošanu. Kosovai ir arī jāpanāk ievērojams progress tiesību aktu saskaņošanā autortiesību regulējuma un izpildes jomā. Tai ir arī jāpanāk ievērojams progress attiecībā uz likumdošanas un institucionālajām struktūrām, kas ietekmē preču tirdzniecību, tostarp sanitārajos un fitosanitārajos jautājumos. Institucionālā struktūra, lai nodrošinātu atbilstošu akreditāciju, sertifikāciju, standartizāciju un tirgus uzraudzību, ir jāpiemēro efektīvi.

Komisija izvērtēs Kosovas progresu savas kapacitātes uzlabošanā un reformu īstenošanā jomās, kas tirdzniecības nolīgumam ir vissvarīgākās. Tā noteiks pasākumus, kas Kosovai jāveic. Tiklīdz Kosova būs izpildījusi attiecīgās prasības, Komisija ierosinās sarunu norādes, lai Kopiena ar laiku varētu uzsākt sarunas par tirdzniecības nolīgumu. Lai uzturētu pašreizējās tirdzniecības attiecības, kamēr notiek virzība uz tirdzniecības nolīgumu, Komisija sagatavos autonomo tirdzniecības pasākumu pagarinājumu. Kosova, būdama stabilizācijas un asociācijas procesa dalībniece, tiks iekļauta Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumu kumulācijas pagarinājumā Rietumbalkānu valstīm, izmantojot konvenciju par Eiropas un Vidusjūras reģiona preferenciāliem izcelsmes noteikumiem.

7.2. Makroekonomiskā un fiskālā ilgtspēja

Ilgspējīga makroekonomiskā un fiskālā sistēma ir vitāli svarīga Kosovas attīstībai. ES un citi līdzekļu devēji ir atbalstījuši Vidēja termiņa izdevumu pamatprogrammas (*MTEF*) izveidi šā mērķa atbalstam. *MTEF* ir kļuvusi par Kosovas budžeta cikla galveno sastāvdaļu.

Kosova un Komisija 2008. gadā uzsāka konsultatīvu fiskālās uzraudzības mehānismu, cieši sadarbojoties ar SVF. Šis mehānisms palīdz Kosovai sagatavoties netraucētai integrācijai pastāvošajās ES ekonomiskās un fiskālās uzraudzības sistēmās. Kosovai ir jāattīsta sava kapacitāte, lai īstenotu saskanīgu un saskaņotu makroekonomisko un fiskālo politiku.

Atkarībā no Kosovas progresa šajā saistībā tā tiks aicināta piedalīties parastajā ekonomiskās un fiskālās ziņošanas sistēmā, kas ir izveidota Rietumbalkānu valstīm, un iesniegt gada vidējā termiņa ekonomikas un fiskālo programmu. Komisija turpinās atbalstīt Kosovas centienus gūt panākumus šajā virzienā un uzturēs regulāru dialogu, lai uzraudzītu ekonomisko attīstību.

7.3. Privātā sektora attīstība

Tiek lēsts, ka mazie un vidējie uzņēmumi rada aptuveni 40 % no Kosovas IKP, nodrošina 60 % tās nodarbinātības un veido 99 % tās uzņēmumu. MVU ir galvenā loma ražīguma uzlabošanā, inovāciju un darbavietu radīšanā. Ir jāuzlabo atbalsts šim sektoram, lai dotu stimulu uzņēmējdarbībai un pārvērstu neoficiālo uzņēmējdarbību oficiālos uzņēmumos.

Kosova būtu ieguvēja no programmām, kuru mērķis ir palielināt tās ekonomikas konkurētspēju, pievēršot uzmanību jaunu tehnoloģiju izmantošanai, palielinātam ražīgumam, samazinātām darbaspēka izmaksām un darbavietu radīšanai. Šādām programmām būtu jāpalīdz palielināt uzņēmējdarbības regulējuma, tostarp licenču, atļauju un sertifikācijas, pārredzamību un efektīvu un neatkarīgu uzraudzību, kā arī jāpiedāvā atbalsts sadarbības tīklu veidošanas iniciatīvām.

Kosovai jāpanāk turpmāks progress privatizācijas jomā. Kosova gūtu labumu, vēl vairāk attīstot mikrofinansēšanas institūcijas, lai atbalstītu mazos uzņēmumus nozarēs, kurām ir izaugsmes potenciāls, tostarp lauksaimniecībā, lauku tūrismā, mazapjoma rūpniecībā un pilsētā nepieciešamo pakalpojumu jomā.

Kosovai būtu izdevīga dalība Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankā un palielināti Eiropas Investīciju bankas aizdevumi. Kosovas uzņēmējdarbības vide un jo īpaši tās MVU būtu ieguvēji no lielākas līdzdalības un ciešākas iesaistes attiecīgajās ES iniciatīvās, Mazās uzņēmējdarbības aktā un Septītajā pētniecības pamatprogrammā. Komisija ierosina, lai Kosova piedalītos pasākumos, kas notiek šo programmu ietvaros, vajadzības gadījumā izmantojot tehnisko un finanšu palīdzību, ar nosacījumu, ka Kosova ir izpildījusi attiecīgos nosacījumus.

7.4. Nodarbinātības un sociālā politika

Kosovas ļoti augstais bezdarbs (tiek lēsts aptuveni 40 % apmērā 2008. gadā) ir slogs tās ekonomikai. Īpaša problēma ir jauniešu bezdarbs – aptuveni 75 % jaunieši ir bez darba. Kosovai ir stratēģiski jārisina bezdarba problēma, kombinējot rūpīgi saskaņotus pasākumus. Jāuzlabo nodarbinātības centru kapacitāte un vēl vairāk jāattīsta saiknes ar universitātēm un skolām, lai samazinātu plaisu starp izglītību un darba tirgu. Kosovai būtu vēlama darba veicināšanas shēmu ieviešana sociālās palīdzības saņēmējiem, kas ir darbspējīgi.

ES var palīdzēt Kosovai, iesaistot to savos centienos sekmēt visu iedzīvotāju piekļuvi nodarbinātībai, uzlabot dialogu ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību un mērķtiecīgāk virzīt Kosovas nodarbinātības un sociālo politiku. Šajā saistībā Komisija iesniegs pētījumu par "Sociālo aizsardzību un sociālo integrāciju Kosovā", kas palīdzēs Kosovai sagatavoties sociālās un nodarbinātības politikas uzlabotai koordinācijai. Komisija ierosina iesaistīt Kosovu Progresa¹⁵ programmā, kas ir atvērta Rietumbalkānu valstīm. Tā atbalstīs Kosovas līdzdalību reģionālās sadarbības centienos nodarbinātības un sociālās politikas jomā Dienvidaustrumu Eiropas Nodarbinātības un sociālās politikas tīkla un

¹⁵ Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programma.

Dienvidaustrumu Eiropas Veselības tīkla ietvaros. Komisija ierosina sadarboties ar Romu dekādes sekretariātu, lai veicinātu Kosovas iesaistīšanos un centienus iekļaut minoritāšu kopienas sociālās aizsardzības un integrācijas pasākumos.

7.5. Izglītība, apmācība un pētniecība

Kosovas iedzīvotāji ir gados jauni; vidējais vecums ir 26 gadi. Aptuveni viena trešdaļa iedzīvotāju ir jaunāki par 15 gadiem un vairāk nekā puse ir jaunāki par 25 gadiem. Turpmāko piecu gadu laikā 200 000 iedzīvotāju sasniegs darbības vecumu un pievienosies darba tirgum. Ņemot vērā ļoti augsto jauniešu bezdarba līmeni Kosovā, tās galvenā prioritāte ir izglītība.

Kosovai ir jāpaaugstina izglītības standarti, jāsamazina skolu nebeigušo jauniešu skaits un jāpaplašina izglītības sistēmas pieejamība. Īpaša prioritāte jāpiešķir skolotāju iemaņu uzlabošanai, esošo izglītības iestāžu uzlabošanai un skolu un koledžu sasniedzamības paplašināšanai, lai tajās varētu uzņemt skolēnus un studentus no visām kopienām. Vidējai profesionālajai izglītībai, pieaugušo arodapmācībai un mūžizglītībai noderētu palielināts finansējums. Mācību plānos uzmanība būtu jāpievērš nodarbinātībai.

Tempus programma turpinās atbalstīt augstākās izglītības reformu Kosovā. Papildus Prištinas universitātei projektus ir sākusi iesniegt arī Mitrovicas universitāte. Kosovas universitāšu, studentiem, skolotājiem, jauniešiem un jauniešu organizācijām ir pilnā mērā jāizmanto iespējas, ko piedāvā *Erasmus Mundus* un *Youth in Action* programmas. Komisija ierosina palielināt finansējumu *IPA* ietvaros *Tempus*, *Erasmus Mundus* un *Youth in Action* programmām, vajadzības gadījumā nodalīt piešķirumus un palielināt atbilstīgu dalībnieku iesaisti.

Komisija kopā ar Kosovu izskatīs iespējas un noteikumus Kosovas izglītības iestāžu iesaistīšanai dažos Mūžizglītības programmas pasākumos. Komisija kopā ar Eiropas Izglītības fondu arī izskatīs veidus, kā uzlabot fonda darbību Kosovā un palielināt informētību par ES darbībām, kas saistītas ar izglītību. Kvalitātes nodrošināšanas mehānismu ietvaros Komisija uzsāks dialogu ar Kosovas valsts iestādēm, lai palīdzētu uzlabot mācību plānu kvalitāti visām kopienām. Komisija izskatīs veidus, kā atbalstīt ES studiju nodaļas izveidi Prištinas universitātē.

Pētniecība ir svarīga Kosovas sociālekonomiskajai attīstībai un nodrošina iespēju palielināt reģionālās sadarbības pasākumus. Rietumbalkānu valstis ir iesaistītas ES Septītajā pētniecības pamatprogrammā. Kosova ir tiesīga piedalīties kā starptautiskā sadarbības partnere. Tā ir izvirzījusi septītās pamatprogrammas kontaktpunktu un izstrādā valsts rīcības plānu savas pētniecības kapacitātes stiprināšanai. Kosovas iesaistīšana ES pētniecības darbībās ir jāturpina un jāpalielina¹⁶.

7.6. Kultūra un Eiropa pilsoņiem

Cieņa pret kultūras un reliģisko mantojumu ir būtisks samierināšanas, uzticības un stabilitātes elements. Tā var arī būtiski veicināt Kosovas sociālekonomisko attīstību. Kosova ir panākusi progresu kultūras un reliģiskā mantojuma aizsardzībā un atjaunošanā. Tās līdzdalība Ļubļanas procesā, Atjaunošanas īstenošanas komisijā un Kultūras mantojuma tehniskajā forumā ir

¹⁶ Kosova ir iekļauta starptautisko sadarbības partnervalstu (*ICPC*) sarakstā, kas pievienots Septītās pētniecības un tehnoloģiju attīstības pamatprogrammas darba programmām.

bijusi noderīga un ir jāturpina. Kosovai ir jāizmanto ieguldītais šajā nozarē kā visaptverošas attīstības stratēģijas daļa. Šai stratēģijai jāatspoguļo visu ieinteresēto personu iesaiste gan stratēģijas izstrādē, gan tās īstenošanā. Stratēģijā īpaša uzmanība ir jāpievērš nereglamentēto darbību novēršanai kultūras mantojuma vietās vai to tuvumā.

Vairākas Rietumbalkānu valstis piedalās "Kultūra un Eiropa pilsoņiem" programmās. Līdzdalība šajās programmās ir balstīta uz pamatnolīgumu par vispārējiem principiem, kas reglamentē šo valstu dalību Kopienas programmās. Kosovai šobrīd nav pieejamas šāda nolīguma priekšrocības. Tomēr līdzdalība šajās programmās tuvinās Kosovas iedzīvotājus Eiropas projektam. Kamēr pamatnolīgums nav noslēgts, pasākumi pilsoniskās sabiedrības organizāciju, pašvaldību un kultūras organizāciju kapacitātes stiprināšanai un to iesaistes veicināšanai tiks ar ES un reģionālajiem kolēģiem tiks atbalstīti, izmantojot IPA. Komisija izskatīs iespēju veicināt kultūras apmaiņas un stipendijas, paplašinot "Young Cell" programmu, kas šobrīd attiecas tikai uz tiesību studijām, iekļaujot arī kultūras jomu.

8. NOZARU TUVINĀŠANAS NĀKAMAIS SOLIS

8.1. Enerģija

Neregulāra elektroenerģijas piegāde ir būtisks šķērslis ekonomikas izaugsmei un ārvalstu tiešo ieguldījumu palielināšanai Kosovā. Trūkstot drošai un ilgtspējīgai energoapgādei, Kosovas ekonomiskā attīstība būs ierobežota.

Enerģētikas nozares daļu privatizēšana samazinās būtisku līdzekļu aizplūšanu no Kosovas budžeta un ļaus ieguldīt citās prioritārās jomās. Tās rezultātā arī palielināsies energoapgādes efektivitāte. Ir jāuzlabo rēķinu apmaksas sistēma, lai energouzņēmumi varētu nodrošināt drošāku un uzticamāku apgādi. Tomēr privatizācija ir tikai daļa no risinājuma. Kosovai ir jāpalielina arī sava iesaistīšanās reģionālajos nolīgumos par sadarbību un ražošanu enerģētikas nozarē, jāīsteno pasākumi, lai samazinātu enerģijas pieprasījumu, un jāpalielina atjaunojamo enerģijas avotu un alternatīvo enerģijas ražošanas līdzekļu izmantošana.

Kosovas pastāvīga līdzdalība Enerģētikas kopienas līgumā ir vitāli svarīga. Kosovai ir gan jāpalielina, gan jāpaplašina sava līdzdalība, tostarp iekšējās pārvades kompensācijas mehānismā un jaudas piešķiršanas mehānismos. Visām iesaistītajām pusēm reģionā ir jāļauj Kosovai kā līdzvērtīgai partnerei izmantot šos mehānismus savā labā. Kosovas energoapgādātājiem, regulatīvajām iestādēm un citiem operatoriem ir pilnībā jāizmanto spēkā esošie reģionālās sadarbības līgumi. Kosovai ir jāsaņem sava tiesa priekšrocību, kas izriet no ES iniciatīvām enerģētikas efektivitātes un atjaunojamo enerģijas avotu jomā. Tas ir arī visa reģiona interesēs.

8.2. Transports

Kosovai ir steidzami jāuzlabo tās transporta infrastruktūra. Kosova ir uzsākusi nozīmīgu ceļu būvēšanas programmu. Tomēr programma rada vērā ņemamu slogu Kosovai budžetam. Ir jāmobilizē alternatīvs finansējums. Tam vajadzētu būt daļai no līdzsvarotas pieejas, kura atbalsta ieguldījumus dzelzceļos un ļauj finansēt ceļu uzturēšanu, kā arī jaunu ceļu būvniecību. Kosovai ir jāturpina tās centieni īstenot Nolīgumu par Eiropas kopējo gaisa telpu, tostarp aviācijas *aquis*.

Transporta kopienas līguma mērķis ir papildināt transporta *acquis* pakāpenisku transponēšanu, ko veic parakstītājas valstis, ar pakāpenisku reģionālo un ES tirgus integrāciju.

Līgums ir īpaši svarīgs Kosovai. Visām līguma dalībniecēm ir jānodrošina Kosovas iekļaušana, lai tā varētu pilnā mērā piedalīties saistītajās iniciatīvās. Kosovai ir jābūt īstenot grafiks, lai piemērotu sauszemes transporta *acquis* un savā labā izmantotu reģionālās tirgus integrācijas noteikumus.

8.3. Vide

Kosovas vidi ir sabojājuši piesārņojuma un nevērības gadi. Tiek lēsts, ka Kosovas energostacijas rada 25 tonnas pelnu un putekļu stundā jeb 74 reizes lielāku līmeni, nekā tas ļauts ES standartos. Arī ūdens ir problemātiska joma. Tikai 70 % iedzīvotājiem ir dzeramā ūdens piegādes savienojums un tikai trešdaļai ir pieslēgums kanalizācijas sistēmai. Kosovas vides uzlabošana ir nozīmīga tās pilsoņu veselības uzlabošanai. Kosova turpina gūt labus panākumus ES standartu tiesiskajā transponēšanā. Tomēr tai trūkst kapacitātes un līdzekļu, lai nodrošinātu atbilstīgu īstenošanu. Mazāk nekā 1 % no Kosovas budžeta tiek veltīts vides pasākumu finansēšanai.

Kosova izmanto ES reģionālos vides pasākumus, piemēram, palīdzību, kas patlaban tiek nodrošināta, izmantojot Reģionālo vides centru, lai pieņemtu, īstenotu un izpildītu tiesību aktus. Tā piedalās arī Pievienošanās Reģionālajā vides tīklā, kas palīdzēs Kosovai, apmainoties ar labāko praksi, veidojot administratīvo kapacitāti un izmantojot apmācību. Komisija ierosina papildināt šos centienus, tostarp izmantojot Infrastruktūras projektu palīdzības programmu, lai atbalstītu projektu sagatavošanu, kurus savukārt palīdzētu īstenot ar *IFI* finansējumu.

9. EFEKTĪVA UN INTEGRĒJOŠA REĢIONĀLĀ SADARBĪBA

Reģionālā sadarbība ir būtisks elements ES Dienvidaustrumu Eiropas politikā. Kosovas reģionālā sadarbība ir svarīga tās tuvināšanās Eiropai darba kārtībā. Kosovas pastāvīgai līdzdalībai un integrācijai reģionālās sadarbības iniciatīvās ir komerciāli, ekonomiski un politiski nozīmīga.

UNMIK ir vairāku reģionālās sadarbības nolīgumu parakstītāja Kosovas vārdā. Pārstrukturētās *UNMIK* pilnvaras ietver "Kosovas ārējās pārstāvības veicināšanu". Tomēr *UNMIK* kapacitāte ir ierobežota. Kosovai par labu nāktu konstruktīva un pragmatiska pieeja tās centienos uzlabot sadarbību ar kaimiņos esošajām valstīm. Kosovai ir stratēģiski jāizmanto tās rīcībā esošie līdzekļi. Kosovas valdībai ir jāizdod skaidru un visaptverošu pamatnostādņu kopums visām valsts iestādēm, kas konsekventi jāpiemēro visos reģionālās sadarbības līmeņos. Kosovai ir pilnā mērā jāpiedalās jaunizveidotajā Reģionālajā valsts pārvaldes skolā. Visām attiecīgā nolīguma līgumslēdzējam pusēm ir jānodrošina Kosovas iesaistīšana.

Komisija atkārtoti ES delegācijas aicinājumu Reģionālās sadarbības padomes 2009. gada jūnija sanāksmes laikā Kišiņevā visām iesaistītajām pusēm izmantot konstruktīvu attieksmi, meklējot pragmatiskus veidus, lai nodrošinātu reģionālās sadarbības iekļaujošo raksturu Dienvidaustrumu Eiropā. Komisija stingri rosina visas iesaistītās puses meklēt praktiskus un pragmatiskus risinājumus un ir gatava veicināt jebkādu šādu centienus.

10. JAUNA POSMA UZSĀKŠANA ES UN KOSOVAS DIALOGĀ

Kosova ir stabilizācijas un asociācijas procesa daļa. Pirmās sanāksmes notika 2003. gadā. SAP uzlabotais uzraudzības mehānisms tika izveidots 2007. gadā. Lai uzsāktu jaunu posmu

ES un Kosovas attiecībās, *IPA* uzraudzības mehānisms jāizvērs plašā politikas dialogā, kurā galvenā uzmanība pievērsta progresam reformu un sadarbības jomā.

Plenārsēdei būtu jābūt iespējai apspriest Kosovas Eiropas darba kārtības prioritātes. Nozaru sanāksmes tiks veidotas, balstoties uz politisko dialogu ar kandidātvalstīm un iespējamajām kandidātvalstīm. To uzmanības centrā būs Kosovas Eiropas darba kārtība, institūciju veidošana un Eiropas standartu pieņemšana, īstenošana un izpilde. Vēlams padziļināti apspriest tādas vairākas jomas aptverošus jautājumus kā valsts pārvaldes reforma un tiesu iestādes.

Sanāksmēm būs regulārs grafiks, kas ļaus efektīvi sagatavot, koordinēt un uzraudzīt to, kā Kosova pilda saistības. Tas ir svarīgi, lai palīdzību varētu mērķtiecīgi virzīt un atspoguļot salīdzinošo novērtējumu rezultātus. Nozaru sanāksmes notiks Prištinā, kā arī Briselē, kas Komisijas dienestiem ļaus vairāk piedalīties. Lai palielinātu pilsoniskās sabiedrības iesaisti tuvināšanās procesā, katru gadu tiks organizēta sanāksme ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Komisija ierosina pārsaukt procesu par "stabilizācijas un asociācijas procesa dialogu".

11. EK FINANŠU PALĪDZĪBAS LABĀKA IZMANTOŠANA

Kosova ir guvusi labumu no vērā ņemamas EK finanšu palīdzības. Līdzekļu devēju 2008. gada konferencē Kosovai Komisija garantēja vairāk nekā 500 miljonus euro. Saskaņā ar pirmspievienotās atbalsta instrumenta programmu Kosova laikposmā no 2007. līdz 2009. gadam saņēma 359 miljonus euro. Pašreizējā daudzgadu indikatīvajā finanšu shēmā 2010.–2012. gadam Kosovai ir piešķirti papildu 206 miljoni euro. Komisijas koordinācijas biroja Prištinā tiešā pārvaldībā Kosova ir guvusi labus panākumus *IPA* īstenošanā. Tai ir jāturpina iesāktais darbs.

IPA atbalsts jānovirza ierobežotam skaitam galveno prioritāšu, kas ir cieši jāsaskaņo ar Kosovas Eiropas reformu darba kārtību un kam ir jāatspoguļo finansētās nozaru stratēģijas. Projektu atlasei būtu jāatspoguļo uzlabota plānošana, prioritizācija un secīgums, kā arī labāka koordinācija ar citiem līdzekļu devējiem. Tiks izskatīta iespēja iesaistīt citus līdzekļu devējus *IPA* pārvaldē jomās, kurās tiem ir salīdzinošas priekšrocības. Pēc līdzekļu devēju konferences būtu jāpastiprina Kosovas atbildība par *IPA* projektiem.

Pārrobežu sadarbība saskaņā ar *IPA* programmas II komponentu var būt vērtīgs ieguldījums samierināšanas un labu kaimiņattiecību jomā. Turklāt pārrobežu sadarbības "mācīšanās praksē" pieeja veicinātu vietējās kapacitātes veidošanu. Komisija uzskata, ka pakāpeniska *IPA* II komponenta mobilizācija Kosovai ir gan savlaicīga, gan piemērota.

12. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Eiropadome ir vairākkārt apliecinājusi, ka Kosovai un pārējām Rietumbalkānu valstīm ir kopīga Rietumbalkānu Eiropas perspektīva. Šajā paziņojumā ir noteikti Kopienas instrumenti, ko ES var mobilizēt, lai veicinātu Kosovas politisko un sociālekonomisko attīstību. Kosova ir panākusi noteiktu politisko stabilitāti, bet drošības situācija joprojām ir nestabila. Rietumbalkānu reģionam virzoties uz ES, Kosovu nedrīkst pamest novārtā.

ES dalībvalstīm ir atšķirīgi uzskati par Kosovas statusu. Tomēr tam nevajadzētu būt par šķērslī būtiskam progresam ES un Kosovas attiecībās. Dažādības pieeja attiecībā uz atzīšanu, bet vienotība attiecībā uz iesaistīšanos darbojas, un tā ir jānostiprina. Neskarot Kosovas statusu, Komisija ierosina ES veikt virkni praktisku pasākumu, lai nodrošinātu, ka Kosova turpina virzīties uz Eiropu. Kosovai gūstot panākums tās Eiropas darba kārtības īstenošanā, Komisija ierosina:

- izmantot strukturētu pieeju, lai Kosovas pilsoņus tuvinātu ES, izmantojot dialogu vīzu jomā, ņemot vērā iespējamās vīzu režīma liberalizācijas perspektīvu, kad būs veiktas vajadzīgās reformas un izpildīti nosacījumi;
- pagarināt autonomo tirdzniecības pasākumu darbības laiku un, tiklīdz Kosova būs izpildījusi attiecīgās prasības, ar laiku ierosināt sarunu norādes par tirdzniecības nolīgumu;
- veicināt Kosovas līdzdalību Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumu kumulācijā, tiklīdz būs spēkā tirdzniecības nolīgums;
- pakāpeniski integrēt Kosovu ekonomiskās un fiskālās uzraudzības sistēmā, kas ir izveidota ar Rietumbalkānu valstīm;
- izpētīt iespēju noslēgt pamatnolīgumu ar Kosovu par vispārējiem principiem tās dalībai Kopienas programmās, un uz šā pamata sagatavot sarunu norādes;
- stiprināt un padziļināt Kosovas līdzdalību stabilizācijas un asociācijas procesā, izveidojot regulāru "SAP dialogu";
- pakāpeniski aktivizēt pirmspievienšanās atbalsta instrumenta pārrobežu sadarbības komponentu (II komponents) Kosovai.

Komisija atbalstīs iepriekš minētās iniciatīvas, sniedzot finansiālu un tehnisko palīdzību.